

Oponentský posudek disertační práce

Autorka: **Mgr. Zuzana Pártlová**

Název práce: **Autorské herectví jako (ne)výchova k osobnosti: Základ pro autentickou pedagogickou praxi**

Oponent: doc. PhDr. Vladimír Chrz, Ph.D.

Pracoviště: Psychologický ústav, Akademie věd ČR

K tématu práce:

Zkoumání tohoto tématu považuji za velmi potřebné. V současné době již je k dispozici řada výsledků výzkumů zaměřených na dialogické jednání. Méně je však zatím takových výzkumů a poznatků, které se zaměřují na souvislosti psychosomatických disciplín a pedagogické praxe. Práci Zuzany Pártlové považuji za krok mířící právě tímto velmi užitečným směrem zkoumání a otevírající oblast možných dalších výzkumů.

Ke struktuře práce:

Práce je uspořádána tak, že to odpovídá žánru kvalitativního výzkumu a zvolenému tématu. Je sympatické, a pro potřebu porozumění autorčině zkoumání potřebné, že nejprve je čtenář uveden a vtažen poutavým vyprávěním o tom, jak se autorka postupně dostala k tématu své disertační práce. Po nastolení zkoumané problematiky pak autorka vymezuje základní pojmy. Po poměrně stručné charakteristice výzkumného postupu (kde charakterizuje své hlavní výzkumné kroky) pak přechází k výzkumu samotnému. Zde může být pro čtenáře trochu matoucí, že dva hlavní výzkumné kroky v nadpisech kapitol charakterizuje jednou pomocí tématu (tělová proměna), podruhé pomocí metody (polo-strukturované rozhovory). Svá výzkumná zjištění pak sumarizuje a interpretuje v diskusi. Celkově lze strukturu a uspořádání práce považovat za adekvátní zkoumanému tématu.

K nastolení problematiky a k vymezení základních pojmů:

Ve způsobu nastolení problému je možné vidět genezi autorčina směřování (která je pojednána v úvodu). Tj. na jedné straně si autorka klade obecnější otázku možností autorského herectví při praktické sebevýchově dospělých, tj. možností „rozvíjet naše dispozice k tvořivému, svébytnému a partnerskému přistupování k sobě a druhým“. Na druhé straně je zde do jisté míry obsažen další aspekt (který stál více v popředí na začátku autorčina zájmu o zkoumanou problematiku), a to je otázka rozvoje kondice učitelů a vychovávajících, jinak řečeno, „kdo vychovává vychovatele“ (a jak). Výzkumné otázky se pak zaměří na obecnější aspekt zkoumání toho, jak vypadá proces nabývání psychosomatické kondice skrze dialogické jednání, a k jakým „mohoucnostem“ toto vede. Zde je vidět určitá pojmová problematičnost, kterou bych však autorce nevytýkal, protože tkví v samé podstatě zkoumané věci. To je vidět například na tom, že výzkumné otázky hovoří o dialogickém jednání, kdežto v podstatné části práce i v jejím názvu je použit termín autorské herectví. Toto autorka řeší v následující části práce, kde důležité pojmy a jejich vztahy vymezí. Zde drobná poznámka: rozlišení osobnosti (vnitřní psychická podstata) a osoby (vnější projev) je jen jedním z možných způsobů. Ve filosofii personalismu, nebo i v samotném názvu práce, ke které se autorka vztahuje (C. Rogers: „Becoming a Person“ – tedy nikoliv „personality“) najdeme jiné zacházení s těmito pojmy. Za užitečné považuji zařazení pod-kapitol „etika“, „umění“, „učení“ a „péče“. Celkově hodnotím část vymežující základní pojmy (tradičně chápanou jako „teoretickou“) jako dostačující a adekvátní. Za drobnou rezervu považuji to, že v ní nebyly více pojednány pojmy, se kterými autorka pracuje ve výzkumné (analytické) části, jako je například koncept autenticity.

Ke zvolenému výzkumnému postupu:

Autorka postupuje ve třech krocích. Tj. z jakéhosi „před-výzkumu“, za který je možné považovat „inventuru tvořivého učitele“, se vynořily dva způsoby zkoumání. První se

zaměřuje na momenty tělové proměny – zde vysoce hodnotím metodu natáčení na dvě kamery, inspirovanou průkopnickými pedagogicko-psychologickými výzkumy paní doc. Evy Vyskočilové ze 70. let. Tato část – přestože v textu výzkumu není příliš strukturovaná – přináší velmi bohatý a živý materiál, který se autorce podařilo shrnout v řadě dílčích výzkumných zjištění týkajících se např. autenticity a jejich znaků, jako je tělovost, emocionalita ad. Autorka zde naráží na základní problém tohoto druhu zkoumání, a to: Jak v rámci analýzy „kódovat“ neverbální projevy.

Ve druhém předkládaném kroku výzkumu, tj. polo-strukturovaných rozhovorech, již tento problém s „kódováním“ z větší části odpadá, protože data jsou zde verbální povahy. Ze struktury otázek rozhovoru i z následné analýzy zde vyplynula řada témat a konceptů, jež tvoří osnovu, podle které jsou předložena výzkumná zjištění. Celkově hodnotím výzkumný postup jako adekvátní. Určitou rezervu zde vidím v tom, že analyzované kategorie víceméně kopírují okruhy otázek, a že zde byla pouze zčásti využita možnost dojít ke kategoriím, které by se vynořily z dat (k čemuž by mohlo směřovat např. i to, co je v práci označeno jako „pojmová analýza, která je tu pojata pouze v náznaku, a poněkud překvapivě kvantitativně, tj. jako frekvence užití určitých výrazů)

K diskusi:

V diskusi se autorka vrací k výzkumným otázkám, týkajícím se procesu nabývání a „kvalitám“ psychosomatické kondice. S porozuměním zde shrnuje svá základní zjištění týkající se těchto otázek. Dostává se k centrálním tématům, jako je empatie, tělesnost, hra, svébytnost, autenticita, vztahovost ad. Klíčové je, jaké povahy je učení (a tedy i pedagogika) při praktikování autorského herectví (dialogického jednání). Autorka konstatuje – a to považuji za klíčové – že toto učení a tato pedagogika je svoji povahou paradoxní. Za rezervu této části považuji skutečnost, že výzkumná zjištění a jeho klíčové pojmy mohly být více

vztaženy k teoretickým konceptům, jak je tomu učiněno např. v případě části o autenticitě, optimálním zážitku a „flow“.

Otázky k obhajobě:

Mohla by autorka rozvést, v jakém smyslu považuje za charakteristiku autentického jednání „optimální zážitek“ chápaný z hlediska Csíkszentmihályiho konceptu „flow“? A mohla by dále upřesnit, co myslí pojmem „autotelický“, použitým v tomto kontextu? Domnívám se, že tyto pojmy (zvláště pojem „autotelický“) byly vybrány správně a směřují k samé podstatě dialogického jednání.

Celkové hodnocení:

Domnívám se, že Mgr. Zuzana Pártlová dostatečně osvědčila schopnost tvůrčího myšlení a originálního pohledu na zkoumanou problematiku. Cíle, které si předsevzala, považuji za splněné. **Tato práce dostává standardním nárokům a kritériím tradičně kladeným ne tento druh prací. Proto ji vřele doporučuji k obhajobě.**

V Praze 3. 4. 2018

Vladimír Chrz